

VERSLÁB • VERSLÁB • VERSLÁB • VERSLÁB

*Hetényi Zsuzsa**Citadella-allegória**2014 augusztus*

Tényleg nagy rend van. Olvastam, hogy rend lesz. Régen nem voltam a Citadellán, de tegnap felmentem. Először oda, ahonnan szép a naplemente. A nyugati oldali örök felpislognak a fotózókra: „szerintem oda nem szabad fölmenni”, mondják tettere készen.

Tényleg kiúzták a bódét és a bóvilit, a matyó mutyit, éttermet, hotelt, a vállalkozót, nincs kínai sakk, csipegető ukrán fatyúk, indiai poliészter sál. Panoptikumot és háborús múzeumot hirdetnek a plakátok, de zárva az erőd. A Nemzeti Vagyongazdálkodási Igazgatóság kezeli a vagyont. Vannak mobil vécék, drágán. Éjjel-nappal fizetős parkolás. Gondozták a parkot. A mogoróbokrokat felnyírták, terméstelen faként kókadoznak. Az irtott ágak ott rohadnak nedvesen. Körbesétálok a vaskordon mentén. Az újászat céltáblájából egy szétesett kartonkatona maradt a falnál. Elvitték a régi tankokat. A zárt bejáratnál az északi örök kölyök pitbullt nevelgetnek. Minden zárva, mondják kedvesen. Majd lesz pályázat.

Ez itt egy körlet, tiszta, átlátható, rendezett. A keleti kanyarban azért ki-kibukkannak a málló mészke alól a valaha alaposan levakolt orosz katonanevek.

Rákanyarodom a déli, néptelenebb szakaszra, a turista innen vissza is fordul. Jobboldalt húzódik kedvenc zöld sávom, ahol a természet meglepetés-ritmusában vártak itt mindig a növények. Most itt is rend van. Hatalmas üres helyek, friss földdel beszórva, ritkásan beültetve még zsenge dísznövényekkel. Kiirtva a régi fauna, a tizenöt levendulabokorból egy maradt. Ágai közül kihúzgálom a gyomot, majd fellépek az alacsony mészkecsigolyára, mennék a fügebokrok vizsgálatára. „Héé!!” – harsan egy éles kiáltás. Ijedten lelépek. Két déli ór. Szóváltás. Nem mehet oda, az a kertészek területe. Ott a kijelölt betonút, ott kell menni. És ha bemegyek, mi lesz? Akkor ő majd szépen bejön az én munkahelyemre.

Hát tovább megyek. Sajnálom a fröcsögő, nyugdíjas őrt, vagy tartok tőle?

Nézem a volt Jubileumi parkot, sok évtizede úttörő társadalmi munkában ástam és ültettem.

Megsimogatom a mészke mellvédben az ammoniteszt, többmilliárd éves. Őt még nem vették észre. De a támfal szélső kőtáblája már szétört darabokra.

Felolvasta a Kertem ligeti tiltakozó rendezvényén,
2016. március 22-én

A ROVATOT SZERKESZTI: KIRSCHNER PÉTER

EGY ÉLETTŐL DUZZADÓ
MONOGRÁFIAKEMÉNY MÁRIA: A MAGYAR TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA PALOTÁJA

Török András

A szerző a historizmus egyik legjelentősebb építészettörténész kutatója, több rész-közleménye után kézenfekvő volt, hogy az MTA palotájának közelgő 150. évfordulója alkalmából őt találja meg ez a munka. Minden kutató álma egy ilyen kiadó, amely nem kíméli erőforrásait, hogy egy jeles dátum alkalmával minden tekintetben méltó kiadvánnyal ünnepelhesen. Dicséretes dolog az is, hogy az MTA nem maga bíbelődött a kiadással, hanem az ilyen kiadványok előállításában

járatos Osiris Kiadót bízta meg a gyakorlati munkálatokkal.

Az MTA palotájának történetére igazán illik az elcsépelet kifejezés: „regénybe illő”. Van benne lakásokba összezsúfolt, nagyra hivatott nemzeti intézmény, gáncsoskodással kísért adománygyűjtés, hatalmi harc egy tudós társaság szűkkörű, nagyúri vezetése és szabadabb levegőre vágyó közrendű tagsága között, zártkörű, meghívásos s titokban kiadott, külföldi építésznek szóló pályázat, és mindenek előtt egy nagy tudású, de még nagyobbra vágyó, a neogótikába szerelmes, nagy munkabírású, intrikus hajlamú tudós (ezt a szót persze nem a mai kifejezés értelmében használom most), aki, miután meginog a helyzete, a sajtóhoz, a közvéleményhez fordul, hogy saját tervének megépítését kikényszerítse. *Henszlmann* Imrénének hívják ezt az embert, részben az ő „regénye” ez a példás monográfia, amelyben a szerző összesen 579 lábjegyzetben támogatja meg mondandóját, amelyet a tőle megszokott élvezetes, magával ragadó stílusban ad elő.

Érdekes módon a fennmaradt iratanyag történetéből sem hiányzik a regényes elem: 1991-ig azt lehetett hinni, hogy a pályázati tervek elvesztek. Enélkül a palota történetét a maga teljességében megírni nem is lehetett volna. Ekkor azonban a Földtani Intézet pincéjében váratlanul rábukkantak a pályázati tervanyagokra arra a részére, amely addig ismeretlen volt. És további regényes elem például az 1869-ben a felső emeleten indult, csaknem végzetes tűzvész, melynek oltásában a közelben mulatozó arisztokrata ifjak segítettek, glaszkesztyűben hordva a vízzel teli csebreket. (Hamarosan vasszerkezetűre cserélték az addig takarékoságból emelt fa válaszfalakat.)

A monográfia kitér a kézenfekvő témákra, az MTA intézménytörténetére, a váratlanul eredményesnek bizonyult adománygyűjtésre (volt köztük két alföldi számadó juhász is, adományuk 1–1 Ft!), a telek történetére (eredetileg egy szomszédos telket kaptak, amelyet sikerült a jelenlegire cserélni), a pályázatra, az építésre, az egyes belső díszek évtizedes csúszására, a második világháborús károokra és a nagy közelmúltbeli rekonstrukcióra.